

Товстоган Анастасія

студентка 4 курсу кафедри теорії музики

ХНУМ імені І. П. Котляревського

Науковий керівник:

Александрова Оксана Олександрівна,

доктор мистецтвознавства, професор

ВОКАЛЬНІ ЦИКЛИ Р. ШУМАНА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ РЕФЛЕКЦІЇ МИТЦЯ

У музичному мистецтві романтизму надзвичайно важливого значення набуває особистість композитора, його внутрішній світ, здатність трансформувати індивідуальні переживання у форму художнього висловлення. Роберт Шуман – один із найяскравіших представників цієї епохи, чия творчість стала своєрідною інтерпретацією внутрішнього «Я» засобами музичної мови. Особливого значення набувають його вокальні цикли, у яких текст і музика вступають у глибокий діалог, формуючи *художню єдність*, що відображає ціннісні та світоглядні орієнтири композитора.

Р. Шуман не лише звертався до поезії як джерела натхнення – він проникав у психологію слова, створюючи новий вимір сприйняття тексту. Вокальні цикли стали формою художньої рефлексії, в якій музика розкриває приховані сенси, драматургію і настрої поетичних рядків. Таким чином, композитор не лише ілюструє, а й інтерпретує текст, пропонуючи слухачеві особисту, емоційно наповнену версію переживань.

Ці особливості яскраво простежуються у циклі «Любов і життя жінки» ор. 42, створеного на вірші Адельберта фон Шаміссо, де гармонія фіксує зміни стану героїні – від закоханості й надії до втрати та скорботи. Вісім

пісень циклу вибудовують цілісну сюжетну лінію від першої зустрічі до смерті коханого. Модуляції, несподівані акордові переходи, тональні зміщення – усе це стає засобом передачі психологічного стану героїні. Використання діатонічної гармонії в перших номерах циклу створює відчуття стабільності, тоді як хроматизовані гармонії у наступних піснях підкреслюють психологічну кризу. У фіналі твору гармонія досягає кульмінаційної напруги, що відображає трагізм світоглядного розчарування. Саме в цьому проявляється здатність Р. Шумана трансформувати особисту емпатію в універсальну художню мову.

Вокальний цикл – «Вірші королеви Марії Стюарт», ор. 135 – демонструє стриманий, але більш глибоко філософський підхід до трактування поетичного тексту. У центрі твору – постать жінки, яка усвідомлює свій трагічний шлях. Музична мова – стримана, аскетична, несе в собі світоглядні роздуми про самотність, відповідальність, віру. Композитор працює з фактурою тонко і виважено: відмова від пишності гармонічних засобів на користь камерності дозволяє зосередитися на внутрішньому світі героїні. Митець використовує мінорні тональності, гнучку модуляцію та контрапункт для підсилення екзистенційного підтексту. Поступові гармонічні зміни, хроматизми, секвенції та скорочення кадансів створюють ефект «згасання» – як життя, так і надії. Важливо й те, що композитор використовує ритмічну організацію гармонічного руху як додатковий засіб інтонаційної напруги, що впливає на сприйняття тексту слухачем.

Вокальні цикли Р. Шумана – це не просто приклади романтичної музики. Це художні моделі духовного самовираження, в яких композитор переосмислює власні емоції та передає їх. Гармонічна мова в цих циклах несе світоглядне навантаження: вона будується на контрастах, що

символізують внутрішні конфлікти, переживання, пошуки рівноваги. Таке розширення функціонального змісту гармонії виходить за межі традиційного мислення й відображає нову роль композитора як філософа-мислителя.

У творчості митця чітко простежується інтеграція суб'єктивного досвіду в загальнокультурний контекст. У цьому сенсі вокальні цикли постають як приклади мистецької самореалізації – вони не лише виявляють композиторський стиль, але й демонструють глибину людського духу, здатного до емпатії, самоаналізу та діалогу з іншими.

Вокальні цикли Р. Шумана посідають особливе місце в його творчому доробку як унікальна форма інтеграції музики й поезії, що розкриває глибокі світоглядні орієнтири композитора. Підсумовуючи, зазначимо, що вокальні цикли митця є взірцем того, як музика перетворюється на інструмент світоглядного самовираження. Через вишукану гармонію, емоційне наповнення та інтимність вокального жанру композитор реалізує своє творче «Я». Вокальна творчість композитора є прикладом особистісної мистецької самореалізації, в якій гармонія стає мовою внутрішнього діалогу, засобом художнього самовираження та духовної комунікації з епохою, поезією та слухачем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Говорухіна, Н. (2009). *Еволюція вокального циклу та закономірності циклоутворення (на прикладі творів Р. Шумана, Х. Вольфа, А. Шенберга)*. Дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків.
- Іванова, І. (2017). *Періодизація творчості Роберта Шумана у фокусі оціночних суджень. Проблеми взаємодії*

мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 47, 108–124.

- Лі, С. (2024). Образність та музична стилістика вокальної творчості Роберта Шумана. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса, 18–19 жовтня 2024 р.)*. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 1, 188–190.
- Лянь Юаньмей. «Zwei Venetianische Lieder» Р. Шумана в традиції австро-німецької романтичної пісні. *Аспекти історичного музикознавства*, 18, 73–88.

Тулубенко Ксенія

студентка 2 курсу кафедри історії української та зарубіжної музики ХНУМ імені І.П.Котляревського

Науковий керівник:

Драч Ірина Степанівна,

доктор мистецтвознавства, професор,

МЕДІА-АКТИВНІСТЬ СЬОГОДНІ. ЩО ЦЕ – ВИКЛИК ЧАСУ АБО ПОШУК СЕБЕ?

Ключові слова: *медіа-активність, медіа-простір, соціальні мережі, музичний блог, віральність, відео-контент.*

Усі ми по-різному трактуємо медіа-простір. Для когось соціальні мережі – це сфера розваг та відпочинку, для когось – можливість розвиватися та дізнаватися щось нове у сфері своєї зайнятості, а для інших – можливість